

TLAČOVÁ SPRÁVA NÁRODNÉHO DIVADLA KOŠICE

Postavy v situáciách ohlodaných na dreň

Rozhovor s Jurajom Bielikom, režisérom pripravovanej premiéry činohernej inscenácie Perplex v Národnom divadle Košice

„Vo svojich hrách sa systematicky zbavuje všetkého zbytočného, balastu, ktorý všetko zbytočne obaľuje a necháva postavy v situáciách ohlodaných na dreň.“ Hovorí okrem iného o hre Mariusa von Mayenburga PERPLEX režisér Juraj Bielík, ktorý ju v týchto dňoch pripravuje s hercami Činohry NDKE ako poslednú činohernú premiéru Národného divadla Košice. Zhováral sa s ním dramaturg Peter Himič.

Podme rovno k veci: prečo Mayenburg?

Ak postmoderné divadlo postupne opúšťa klasický dramatický text, tak Mayenburg predstavuje tomuto procesu protiváhu. Je teda, v tomto duchu, konzervatívny - je to dramaturg, režisér, uvádza klasické texty a píše svoje vlastné. V jeho tvorbe pokračuje tradícia európskeho divadla a je úplne jasné, na koho pleciach stojí. Cítíme tu vplyv Shakespeara, Ibsena či Čechova, no venuje sa výsostne súčasným témam a robí tak jazykom, ktorý je unikátny. Vo svojich hrách sa systematicky zbavuje všetkého zbytočného, balastu, ktorý všetko zbytočne obaľuje a necháva postavy v situáciách ohlodaných na dreň. Lebo len tam je to, čo ho skutočne zaujíma. Vzniká tak neobyčajne kondenzovaný a zovretý dramatický text, ktorý je nielen obsažný a formálne zaujímavý, ale čo je najdôležitejšie - je zaujímavý divadelne.

Spomenul si niekoľko autorov, ale najmä Shakespeare je pre Mayenburga vzrušujúci. A predsa vo svojich hrách zobrazuje skôr život, nazvime to, mainstreamu.

Áno, Mayenburg sa pohybuje vo svete strednej triedy. Tej strednej triedy, ktorej nekonečná túžba po pohodlí a blahobyte dennodenne formuje podobu nášho sveta; tej strednej triedy, ktorá sama sebe tento dosiahnutý blahobyt vyčíta; tej strednej triedy, ktorej sme už vlastne všetci súčasťou. Toto ho viac spája napríklad so spomínaným Ibsenom či Čechovom. Nevenuje sa však len „malým“ problémom „malého“ človeka. Naopak - jeho témy sú priam globálne. Vždy ich však zobrazuje očami svojich postáv, očami súčasného strednotriedneho Európana.

Ale ten sa mu javí často ako pokrytecký...

Sme zodpovední voči klimatickým zmenám, a tak odmietame plastové slamky, čo nám ale nebráni niekoľkokrát ročne lietať cez pol sveta na dovolenku. Zdôrazňujeme potrebu lokálnych potravín a pestovateľov, ale kupujeme si šaty za päť eur, ktoré vyrobili deti v Ázii za mzdu jeden cent. Sme politicky angažovaní a uvedomujeme si, že nie všetci na svete mali také šťastie ako my, a tak na obrazovkách svojich moderných dotykových smart zariadení pozorne sledujeme vojny, zemetrasenia a nešťastia všade na svete. A aby sme potom utíšili výčitky svedomia z blahobytu pošleme napríklad šaty, ktoré už nechceme nikam, kde ich nikto nepotrebuje alebo odnesieme do zbierky potraviny, ktoré už sami zjesť nevládzeme (alebo sú dávno po záruke). Naše riešenia sú len deklaratívne, povrchné - snažíme sa prasknuté potrubie zalepiť leukoplastom, proti požiaru

bojujeme rozprašovačom. Iné možnosti však nemáme a stále sa zdráhame priznať si, že až tak veľmi náš život vlastne meniť nechceme. Toto je východisko Mayenburgových hier, toto je živná pôda jeho situácií a aj jeho humoru – paradoxy a protirečenia, ktoré nás dennodenne sprevádzajú, a s ktorými sa musíme neustále vyrovnávať.

Už si režíroval jeho hru, pociťuješ rozdiel s Perplexom?

V roku 2017 som v trnavskom divadle uviedol jeho hru Plastický obraz, a podobne ako pri Perplexe, aj toto bolo text neobyčajne zaujímavý a podnetný. Tiež sa ocitáme v prostredí bežnej európskej rodiny, v ktorej autor nastoľuje tri základné problémy: ako sa vyrovnáť s výchovou dospelujúceho syna, a pritom dostatočne rešpektovať jeho osobnosť; ako sa správať k upratovačke, ktorej chceme na jednej strane vytvoriť inkluzívne prostredie, no na druhej strane ju upodozrievame a jej prítomnosť doma nám je vlastne nepríjemná; a napokon, ako milovať aj niečo iné, než len svoju prácu a kariéru. Rozdielov s Perplexom je určite veľa a rovnako veľa bude aj podobností. Ale ak bol Plastický obraz v zásade ucelený príbeh piatich postáv, tak Perplex je úplne voľná hra autora so štyrmi hercami a situáciami, ktoré im vytvára. Alebo presnejšie: so situáciami, ktoré im hádže pod nohy. Perplex sa riadi logikou sna – každá situácia organicky vyrastá z tej predchádzajúcej a postavy sa márne snažia prísť na to, ako sa tam vlastne ocitli a čo bude nasledovať. Všetko sa mení, presýpa pomedzi prsty a výsledná hra je vlastne štúdiou dramatických situácií, variáciami na divadlo. Mayenburg týmto spôsobom prináša nielen otázky identity, otázky hraníc nášho sveta a vnímania, ale v neposlednom rade tak robí s veľkým humorom a nadhľadom. Svet štyroch postáv Perplexu sa neustále mení a opakovane rúca, no my sa smežeme a spolu s nimi sme stále nanovo zaskočení.